

AUTHOR

Xudoyarov Rashid To'ychievich

*Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston
Milliy universitetining Jizzax filiali
o'qituvchisi.*

Khudoyarov Rashid Tuychievich

*Teacher of the Jizzakh branch of the
National University of Uzbekistan named
after Mirzo Ulugbek.*

Худояров Рашид Туйчиевич

*Преподаватель Джизакского филиала
Национального университета
Узбекистана имени Мирзо Улугбека.*

**©2024. Khudoyarov Rashid
Tuychievich.**

KORXONADA BUXGALTERIYA AUDITINING XUSUSIYATLARI VA AFZALLIKLARI

FEATURES AND ADVANTAGES OF ACCOUNTING AUDIT AT THE ENTERPRISE

ОСОБЕННОСТИ И ПРЕИМУЩЕСТВА БУХГАЛТЕРСКОГО АУДИТА НА ПРЕДПРИЯТИИ

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada kompaniya buxgalteriya auditiga muhtoj bo'lgan 10 ta sabablar, buxgalteriya audit uchun mutaxassislarga murojaat qilishning 5 sababi, moliyaviy audit: xususiyatlari, amalga oshirish usullari, moliyaviy hisobotlarni qachon tekshirish kerakligi, moliyaviy audit o'tkazishning xususiyatlari haqida ma'lumotlar berilgan.

ANNOTATION

This article provides information about 10 reasons why a company needs an accounting audit, 5 reasons to contact specialists for an accounting audit, financial audit: features, methods of implementation, when to check financial statements, features of conducting a financial audit.

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлена информация о 10 причинах, по которым предприятие нуждается в бухгалтерском аудите, 5 причинах обращения к специалистам по бухгалтерскому аудиту, финансовый аудит: особенности, способы реализации, когда проверять бухгалтерскую отчетность, особенности проведения финансового аудита.

KALIT SO'ZLAR

buxgalteriya, audit, kompaniya, korxona, moliyaviy hisobotlar, moliyaviy audit, soliq, biznes, auditorlik.

KEYWORDS

accounting, audit, company, Enterprise, Financial Statements, financial audit, tax, business, audit.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

Бухгалтерский учет, аудит, компания, предприятие, финансовая отчетность, финансовый аудит, налог, бизнес, аудит.

KIRISH

Har bir korxona, hajmi va mulkchilik shaklidan qat'i nazar, buxgalteriya hisobi va soliq hisobini yuritishi shart. Bundan tashqari, barcha operatsiyalarni aks ettirish qonunchilik darajasida belgilangan talablar va standartlarga mos kelishi kerak.

Audit - bu korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyatini tahlil qilish. Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotlarni tekshirish jarayonida biz zaif tomonlarni aniqlab, jarimalar kabi ko'plab muammolardan qochishimiz mumkin. Audit rejali yoki rejadan tashqari bo'lishi mumkin (agar qandaydir strategik qaror qabul qilingan bo'lsa).

Tajribali biznes egalari auditorlik tekshiruvini o'tkazish uchun o'z vaqtida auditor bilan bog'lanish qanchalik muhimligini bilishadi. Ammo qanday tekshirish kerakligi biz qanday maqsadni ko'zlayotganimizga bog'liq.

ASOSIY QISM

Kompaniya buxgalteriya auditiga muhtoj bo'lgan 10 ta sabab

O'z vaqtida buyurtma qilingan va eng muhimi, professionallar tomonidan o'tkaziladigan audit har qanday korxonaning barqaror ishlashini ta'minlashga yordam beradi. Tajribali mutaxassislar o'z ishlarida isbotlangan usul va texnologiyalardan foydalanadilar va qonun chiqaruvchi organlar tomonidan qabul qilingan innovatsiyalar haqida dolzarb ma'lumotlarga ega.

Hujjatlarni tahlil qilish asosida auditorlar yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavflarni aniqlashlari, buxgalteriya hisobidagi xatolarni aniqlashlari va takomillashtirish zarur bo'lgan biznes sohalarini aniqlashlari mumkin. Biz buxgalteriya audit majburiy bo'lgan 10 ta holatni sanab o'tamiz:

- biznes samaradorligini baholash;
- soliqqa tortish tizimini tahlil qilish;
- buxgalteriya bo'limi ishini tekshirish;
- biznes risklarini kamaytirish;
- tashkilot xodimlariga yordam berish;
- tekshirishlarni o'tkazishdan oldin xavflarni kamaytirish;

- kompaniyaga bo'lgan ishonch darajasini oshirish;
- biznes xavfsizligi darajasini oshirish;
- moliyaviy hisobot ko'rsatkichlarining ishlarning haqiqiy holatiga muvofiqligini tekshirish;
- moliyaviy risklarni minimallashtirish bo'yicha tavsiyalar olish.

Buxgalteriya audit uchun mutaxassislar murojaat qilishning 5 sababi

Buxgalteriya audit korxonaning moliyaviy holatini baholash, iqtisodiy faoliyatning asosiy ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlarni kuzatish va buxgalteriya hisobidagi qo'pol xatolarni bartaraf etish imkonini beradi. Ushbu tahlilni keng qamrovli tadqiqotlar bilan shug'ullanadigan, amaldagi qonunchilikka amal qiladigan va buxgalteriya hisobi ma'lumotlar bazasi va operatsiyalarini tekshirishning barcha nozikliklarini biladigan mutaxassislar amalga oshirishi kerak. Xodimlari tajribali va malakali mutaxassislardan iborat tashkilotga ishonib, mijoz quyidagilarga ishonishi mumkin:

- ko'rsatilayotgan xizmatlar sifati xalqaro standartlarga javob berishi;
- auditorlik tashkilotining javobgarligi sug'urtalangan bo'lsa;
- tahlildan so'ng batafsil auditorlik hisoboti taqdim etiladi;
- ekspertlar buxgalteriya hisobi holatini, vaziyatni normallashtirish istiqbollarini muhokama qiladilar;
- mutaxassislar katta moliyaviy va soliq risklarini bartaraf etishga yordam beradi.

Buxgalteriya hisobi audit mijoz va ekspertlar o'rtasidagi uchrashuvdan boshlanadi, uning davomida vazifalar muhokama qilinadi, maqsadlar aniqlanadi va texnik topshiriqlar kelishiladi. Ushbu bosqichdan so'ng auditorlar dastlabki natijalar to'g'risida rahbariyatga vaqti-vaqti bilan hisobot berib, auditni boshlaydilar. Tadqiqot oxirida mutaxassislar yozma hisobot va ichki va tashqi foydalanuvchilar uchun xulosa beradilar.

Moliyaviy audit: xususiyatlari, amalga oshirish usullari

Moliyaviy audit - bu tashkilotning buxgalteriya hisobining ishonchliligi va to'g'riligini, shuningdek, amaldagi hujjat aylanish tizimining qonunchiligiga muvofiqligini tekshirish. Bu korxonaning to'lov qobiliyati va rentabelligi haqida tasavvur beradi, qo'shimcha foyda, zaif tomonlar va xavflarni yaratish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan zaxiralarni aniqlashga imkon beradi.

Moliyaviy audit, agar ushbu faoliyat turi uchun majburiy bo'lmasa, kompaniya rahbariyati tomonidan boshlanishi mumkin. Mulkchilik turi va shakliga ko'ra tashabbuskorlar ishlab chiqarish jamoasi, kuzatuv kengashi yoki direktorlar kengashi a'zolari, mulkdorlar, aktsiyadorlar, ijro etuvchi organlar, investorlar, xaridorlar ham bo'lishi mumkin.

Moliyaviy hisobotlarni qachon tekshirishingiz kerak?

Audit quyidagilar uchun majburiydir:

- ❖ qimmatli qog'ozlar emitentlari;
- ❖ aktsiyadorlik jamiyatlari;
- ❖ nodavlat pensiya jamg'armalari;
- ❖ tovar va fond birjalari;
- ❖ lotereyalar;
- ❖ siyosiy partiyalar;
- ❖ sug'urta, kredit, kliring, xayriya tashkilotlari;
- ❖ birgalikda qurilish loyihalarini ishlab chiquvchi kompaniyalar.

To'liq ro'yxat va natijalarni topshirish muddatlari har yili Moliya vazirligining veb-saytida e'lon qilinadi.

Uni quyidagi hollarda bajarish tavsiya etiladi:

- bosh buxgalterni almashtirish;
- buxgalteriya bo'limining malakasini baholash;
- soliq yukini qayta ko'rib chiqish, xavflarni minimallashtirish, soliqni optimallashtirish;
- soliq tekshiruviga tayyorgarlik;
- sertifikatlashtirishga tayyorgarlik;
- korxonani qayta tashkil etish;

➤ biznes oldi-sotdi bitimini ro'yxatdan o'tkazish;

- kreditni qayta ishlash;
- tenderda ishtirok etish;
- investitsiyalarni jalb qilish.

Vazifalar bir xil bo'lib qoladi - noaniqliklarni aniqlash, ularni tuzatish, yetishmayotgan ma'lumotlarni to'ldirish. Moliyaviy hisobotlar auditidan so'ng, noto'g'ri ko'rsatish xavfi 5% dan oshmasligi kerak. Mumkin bo'lgan jarimalarning oldini olish, soliqqa tortishni optimallashtirish, zaxiralarni va hisobga olinmagan qarzlarni aniqlashni o'z ichiga olgan iqtisodiy samara amalga oshirish xarajatlaridan bir necha baravar oshadi.

Moliyaviy audit o'tkazishning xususiyatlari

Ichki moliyaviy auditni doimiy ishlaydigan xodimlarga topshirish mumkin, ammo amalda hatto alohida tarkibiy bo'linma - ichki nazorat bo'limi tashkil etilishi ham har doim ham manfaatlar to'qnashuvining oldini olmaydi. Bundan tashqari, bunday bo'limning ishi ham vaqti-vaqti bilan tekshirilishi kerak.

Auditning asosiy tamoyillari mustaqillik, xolislik va ishonchlilikdir. Uchinchi tomon auditori ularni tashkilotning iqtisodiy holatini kompleks tekshirish paytida ham, alohida hududlarni tekshirish paytida ham taqdim etishi mumkin.

Har bir kompaniya buxgalteriya hisobi va soliq hisobotlari ma'lumotlarini monitoring qilish, tekshirish va tahlil qilishni qanday tashkil etishni o'zi hal qilish huquqiga ega. Ammo mustaqil audit ish faoliyatini baholash, rivojlanish istiqbollari, shuningdek, qimmatli tavsiyalar bo'yicha xolis hisobot beradi. Bunday hisobot potensial investorlar, kontragentlar va hamkorlar uchun ishbilarmonlik obro'sining tasdig'i bo'lgan kompaniya imidji uchun ham muhimdir. Soliq inspektori tomonidan aniqlangan qonunbuzarliklar uchun jarimalarning oldini olish uchun o'z vaqtida choralar ko'rish va tashkilotning bankka to'lov qobiliyatini tasdiqlash imkonini beradi.

Auditor standartlarga asoslanib, moliyaviy auditni o'tkazishning yondashuvlari va usullarini mustaqil ravishda belgilaydi. Ular "Auditorlik faoliyati to'g'risida" gi qonunda ko'rsatilgan.

Xizmatlarni ko'rsatish auditorlik tashkilotlari yoki individual maslahatchilar tomonidan amalga oshirilishi mumkin. Bunga tegishli mutaxassislarni, masalan, soliq mutaxassislari, iqtisodchilarni, huquqshunoslarni jalb qilish mumkin.

Jarayon bosqichlari:

- ⇒ Shartnomani imzolash.
- ⇒ Maqsadlarni, vazifalarni, ish hajmini aniqlash.
- ⇒ Tekshirish rejasini tuzish.
- ⇒ Axborot tahlili.
- ⇒ Hisobotni tuzish.

Bu jarayonda pul oqimlari, aktivlar va passivlar tarkibi tekshiriladi, asosiy ta'sir etuvchi omillar aniqlanadi, rahbariyatning kompaniya rivojlanishi bo'yicha prognozlar haqiqiy ko'rsatkichlar bilan taqqoslanadi va buxgalteriya bo'limining ishi baholanadi.

Hujjatning asosiy qismi korxona hisobotining ishonchliligi to'g'risidagi ekspertning fikri (xulosasi), shuningdek uni optimallashtirish bo'yicha aniq tavsiyalardir.

XULOSA

Moliyaviy hisobotning majburiy auditini o'tkazish kompaniyaning moliyaviy natijalarining ishonchliligini tasdiqlash uchun zarur bo'lgan muhim jarayondir. Uning amalga oshirilishi nafaqat mijozlar, balki tashkilotdagi kreditorlar va investorlar orasida ham ishonch darajasini sezilarli darajada oshirishi mumkin.

Normativ talablarga rioya qilish bilan ta'minlanadigan moliyaviy buxgalteriya hisobining ishonchliligi va to'g'riligi qonuniy auditning muhim vazifalari hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xudoyorov R. COMPILATION OF FINANCIAL REPORTS BASED ON INTERNATIONAL STANDARDS //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 11. – C. 175-186.
2. Xudayarov R., Akhror A. Big data types of education system and opportunities for using them in the field //journal of academic research and trends in educational sciences. – 2022. – T. 1. – №. 4. – C. 21-24.

3. Цой М. П. и др. ПРОДВИЖЕНИЕ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 292-295.
4. Цой М. П., Худояров Р. Т. МАЛЫЙ И СРЕДНИЙ БИЗНЕС В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 132-136.
5. Khudoyarov R. Improving economic governance in a market economy //galaxy international interdisciplinary research journal. – 2022. – Т. 10. – №. 2. – С. 610-612.
6. Цой М., Холмирзаев Н., Иброхимов Ш. ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И ТЕНДЕНЦИИ ЕГО РАЗВИТИЯ //" Milliy iqtisodiyotni isloh qilish va barqaror rivojlantirish istiqbollari" respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami. – 2023. – С. 305-308.
7. Цой М. П. Региональные особенности привлечения зарубежных инвестиций //Актуальные научные исследования в современном мире. – 2020. – №. 1-2. – С. 102-105.
8. Xolmuradovich X. B., Tuychiyevich X. R. Raqamli iqtisodiyot biznesni rejalashtirish //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 110-113.
9. Khudoyarov R., Kosimova A. REGULATION OF EMPLOYMENT IN THE REGION IS AN EXAMPLE OF RUSSIA //Science technology&Digital finance. – 2023. – Т. 1. – №. 4. – С. 233-240.
10. Kamolov D., Qilicheva R. SMALL BUSINESS DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN //Science technology&Digital finance. – 2023. – Т. 1. – №. 4. – С. 314-320.
11. Kamolov D., Ismoilova D. THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON THE ECONOMY OF UZBEKISTAN. Science technology&Digital Finance, 1 (4), 301-306. – 2023.